Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001880

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-05-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №747-ОД від 30.07.2025

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мельник Володимир Васильович
2. Volodymyr Melnyk

Кваліфікація: 032

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6869-4828

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: історія та археологія

Дата захисту: 14-07-2025

Спеціальність за освітою: Бойове застосування та управління діями підрозділів (частин, з'єднань) Сухопутних військ

Місце роботи здобувача: Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Код за ЄДРПОУ: 08410370

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, буд. 32, Львів, 79012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9269

Повне найменування юридичної особи: Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Код за ЄДРПОУ: 08410370

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, буд. 32, Львів, 79012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Код за ЄДРПОУ: 08410370

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, буд. 32, Львів, 79012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 78.27.11, 78.27.55, 78.09.17

Тема дисертації:

1. Армійська авіація в збройних силах і воєнних конфліктах 1991-2021 рр.: еволюція організаційної структури, техніки та бойового застосування

2. Army Aviation in Armed Forces and Military Conflicts 1991-2021: Evolution of Organizational Structure, Techniques, and Combat Use

Реферат:

1. Дисертацію присвячено розвиткові армійської авіації (АА) провідних країн світу в період після завершення Холодної війни і до початку широкомасштабного вторгнення військ РФ в Україну, тобто, з 1991 до 2021 рр. У вступній частині обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, об'єкт, предмет дослідження, завдання та методологію, сформульовано наукову новизну, наведено список публікацій за темою дисертації, структуру й обсяг дослідження. У першому розділі досліджено стан наукової розробленості теми, джерельну базу, історіографію та методи, які були застосовані для отримання наукових результатів. Встановлено, що за сюжетним наповненням переважну більшість досліджень, присвячених армійській авіації, можна поділити на три групи: 1) аналіз організаційної структури та її розвитку; 2) дослідження бойового застосування

армійської авіації; 3) вивчення еволюції техніки армійської авіації. Джерельна база дослідження включає різнопланові документи офіційного походження. Методологічна база дослідження побудована на низці основоположних принципів: історизму, єдності історичного і логічного, термінологічної визначеності. Вирішення завдань дисертаційної роботи забезпечене використанням комплексу загальнонаукових (аналізу і синтезу, діалектичного та ін.) і спеціально-історичних (історико-порівняльного, проблемно хронологічного та ін.) методів. Другий розділ присвячений вивченню розвитку організаційної структури армійської авіації. З'ясовано, що процес цей відбувався під впливом двох основних чинників: суттєве скорочення військових витрат змушувало вдаватись до скорочення чисельності цього роду сухопутних військ, а водночас – нові геополітичні виклики спонукали до пошуку оптимальних організаційних структур. Найбільш системний підхід застосувала армія США, де відбувся перехід до модульної структури, а саме створення бойових авіаційних бригад. Ще однією важливою особливістю армійської авіації США стала інтеграція в структури батальйонного рівня безпілотних літальних апаратів (БпЛА). Велика Британія, Франція, Німеччина та Україна, пройшли назагал подібний шлях еволюції армійської авіації – від розподіленої структури до централізованої, коли практично усі частини АА зосереджені в одному командуванні бригадного рівня. В збройних силах РФ армійська авіація пройшла найбільш серйозну трансформацію на початку XXI ст., коли її частини були передані з сухопутних військ до військово-повітряних сил (ВПС). При цьому збереглась її територіальна «прив'язка» до військових округів та загальновійськових армій. Третій розділ присвячений розвиткові техніки армійської авіації – гелікоптерів та БпЛА. В роботі виокремлено кілька основних особливостей розвитку техніки армійської авіації в досліджуваний період. Перша з них – це брак радикально нових конструкції гелікоптерів. Друга особливість - продовження життєвого циклу гелікоптерів. Третя характерна тенденція – суттєве зниження ролі розвідувальних гелікоптерів. І з цим пов'язана четверта тенденція – впровадження в структури армійської авіації безпілотних літальних апаратів, на які покладаються розвідувальні, а частково – й ударні функції. У четвертому розділі досліджено участь армійської авіації в збройних конфліктах кінця XX – початку XXI ст. Встановлено, що більшість операцій характеризувалися оберненою залежністю кількості залучених засобів АА від тривалості операцій. Досвід бойового застосування армійської авіації в період після завершення Холодної війни показав необхідність коригування способів і прийомів її використання відповідно до специфічних умов і нових загроз. Важливу роль армійської авіації переконливо підтвердив досвід активної фази Антитерористичної операції на Сході України (2014 р.), коли авіація Сухопутних військ ЗС України стала важливим чинником ведення бойових дій, виконуючи широкий спектр завдань – від транспортних перевезень до вогневої підтримки наземних військ. Вивчення організаційної та технічної складових еволюції армійської авіації провідних країн світу в нових умовах, застосування її в бойових операціях сприятиме підвищенню ефективності функціонування цього роду військ в Сухопутних військах України.

2. The dissertation is devoted to the development of army aviation (AA) of the leading countries of the world in the period after the end of the Cold War and before the large-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, that is, from 1991 to 2021. The introductory part substantiates the relevance of the dissertation topic, defines the goal, object, subject of research, goal, task and methodology, formulates scientific novelty, provides a list of publications on the topic of the dissertation, the structure and scope of the research. The first chapter examines the state of scientific development of the topic, source base, historiography and methods that were used to obtain scientific results. It was established that the vast majority of studies devoted to army aviation can be divided into three groups based on the content of the plot: 1) analysis of the organizational structure and its evolution; 2) research on the combat use of army aviation; 3) study of the evolution of army aviation technology. The research source base includes various documents of official origin. The methodological basis of the research is built on a number of fundamental principles: historicism, unity of the historical and logical, terminological certainty. The solution of the tasks of the dissertation work is provided by the use of a complex of general scientific (analysis and synthesis, dialectical etc.) and special-historical (historical-comparative, problem-chronological etc.) methods. The second chapter is devoted to the study of the evolution of the organizational structure of army aviation. This process took place under the influence of two main factors: a significant reduction in military spending forced a

reduction in the number of army aviation, and at the same time, new geopolitical challenges prompted the search for optimal organizational structures. The most systematic approach was applied by the US Army, where the transition to a modular structure took place, namely the creation of combat aviation brigades. Another important feature of the US Army Aviation was the integration of unmanned aerial vehicles into battalion-level structures. Great Britain, France, Germany, Poland and Ukraine have generally gone through a similar path of evolution of army aviation – from a distributed structure to a centralized one, when almost all parts of army aviation are concentrated in one brigade-level command. In the armed forces of the Russian Federation, army aviation underwent the most serious transformation at the beginning of the 21st century, when its parts were transferred from the ground forces to the Air Force. At the same time, its territorial "attachment" to military districts and combined armies was preserved. The third section is devoted to the development of military aviation equipment - helicopters and UAVs. We have highlighted several main features of the development of military aviation technology in the period under study. The first of them is the lack of a radically new design of helicopters. The second feature logically - continuation of the life cycle of helicopters. The third characteristic trend is a significant reduction in the role of reconnaissance helicopters. And the fourth trend is related to this - the introduction of unmanned aerial vehicles into the structures of the army aviation, which rely on reconnaissance and, in part, strike functions. The fourth chapter examines the participation of army aviation in armed conflicts. It was established that most operations were characterized by an inverse dependence of the number of involved army assets on their duration. The experience of the combat use of army aviation in the period after the end of the Cold War showed the need to adjust the methods and techniques of its use in accordance with specific conditions and new threats. The important role of army aviation was convincingly confirmed by the experience of the active phase of the Anti-Terrorist Operation in the East of Ukraine (2014), when the aviation of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine became an important factor in the conduct of combat operations, performing a wide range of tasks - from transportation to fire support of ground troops. The study of the organizational and technical components of the evolution of the army aviation of the leading countries of the world in new conditions, its application in combat operations will contribute to increasing the effectiveness of the functioning of this type of troops in the Ground Forces of Ukraine.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Мельник В.В. Авіація сухопутних військ Польщі у 1994-2021 рр.: еволюція організаційної структури та озброєння. Військово-науковий вісник. 2022. Вип. 38. С. 322-333. https://doi.org/10.33577/2313-5603.38.2022.322-333
- Мельник В. Оновлення парку бойових вертольотів армійської авіації Російської Федерації (1991-2021). Воєнно-історичний вісник. 2022. Т. 44. № 2. С. 131-142. https://doi.org/10.33099/2707-1383-2022-44-2-131-142
- Мельник В.В. Еволюція армійської авіації США після завершення холодної війни. Військово-науковий вісник. 2022. Вип. 39. С. 126-136. https://doi.org/10.33577/2313-5603.39.2023.126-136
- Мельник В. Зарубіжна історіографія армійської авіації США: сучасні підходи. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 66. Т. 3. С. 4-8. https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-1

- Харук А., Мельник В. Армійська авіація Сухопутних військ Збройних сил України як складова забезпечення обороноздатності держави. Воєнно-політичні інтереси України в ієрархії суспільних пріоритетів (кінець XX – початок XXI століть): монографія / від. ред. І. Соляр, упоряд. О. Муравський, М. Романюк; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2021. С. 145-156.
- Мельник В.В. Історія невдач: спроби створення нового розвідувального вертольота для армійської авіації США. Зброярня: історія розвитку озброєння та військової техніки : збірник тез доповідей другої Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Львів, 8 жовт. 2021 р. / НАСВ Львів, 2021. С. 174-176.
- Мельник В.В. Участь армійської авіації Великої Британії у війні в Афганістані. Застосування Сухопутних військ Збройних Сил України у конфліктах сучасності : збірник тез доповідей наук.-практ. конф., м. Львів, 18 лист. 2021 р. / НАСВ Львів, 2021. С. 37-38.
- Мельник В.В. Використання промислового потенціалу України для модернізації бойових вертольотів. Українське військо : основні етапи боротьби за державну незалежність України : збірник матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 26 листопада 2021 р. / НУОУ Київ, 2021. С. 183-184.
- Мельник В.В. Висвітлення участі армійської авіації в російсько-українській війні в англомовних публікаціях. Russia-Ukraine War : Consequences for the World : Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, Dnipro, 20-21October 2022. / Dnipro, 2022. P. 20-21.
- Мельник В.В. Еволюція армійської авіації Німеччини у 2001–2021 рр. Актуальні питання української та всесвітньої історії: минуле і сучасність : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Рівне, 25 жовтня 2022 р. / Міжнарод. економ.-гуманіт. ун-т імені академіка Степана Дем'янчука Рівне, 2022. С. 47.
- Мельник В.В. Застосування армійської авіації Росії на початковому етапі повномасштабної агресії проти України. Застосування Сухопутних військ Збройних Сил України у конфліктах сучасності (за досвідом забезпечення національної безпеки складовими сектору безпеки і оборони у російсько-українській війні в 2022 році) : збірник тез доповідей наук.-практ. конф., м. Львів, 17 лист. 2022 р. / НАСВ Львів, 2022. С. 310.
- Мельник В.В. Історичний досвід формування аеромобільних частин і з'єднань у провідних європейських країнах НАТО. Українське військо : сучасність та історична ретроспектива : збірник матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23 лист. 2022 р. / НУОУ Київ, 2023. С. 256.
- Мельник В. Удосконалення бойового гелікоптера АН-64 після завершення холодної війни. Зброярня : історія розвитку озброєння та військової техніки : збірник тез доповідей III Міжнар. наук. конф., м. Львів, 28 лют. 2023 р. / НАСВ Львів, 2023. С. 166-167.
- Мельник В.В. Армійська авіація Сухопутних військ як складова Сил оборони України на початковому етапі збройної агресії РФ. Українське військо: сучасність та історична ретроспектива : збірник матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 лист. 2023 р. / НУОУ Київ, 2024. С. 137.
- Мельник В. Армійська авіація Великої Британії та її техніка. Зброярня: історія розвитку озброєння та військової техніки : збірник тез доповідей IV Міжнар. наук. конф., м. Львів, 21 лют. 2024 р. / НАСВ Львів, 2024. С. 63-64.
- Харук А.І., Мельник В.В. Мі-8МСБ. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Мі-8МСБ.
- Харук А.І., Мельник В.В. Мі-24: українські модернізації. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Мі-24:_українські_модернізації.
- Харук А.І., Мельник В.В. Авіація Сухопутних військ Збройних сил України (армійська авіація). Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua /Авіація_Сухопутних_військ_Збройних_сил_України

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Харук Андрій Іванович

2. Andriy I. Haruk

Кваліфікація: д.і.н., професор, 20.02.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3459-1657

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Код за ЄДРПОУ: 08410370

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, буд. 32, Львів, 79012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нашивочніков Олександр Олександрович

2. Oleksandr Nashyvochnikov

Кваліфікація: к. і. н., 20.02.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4197-6408

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: проспект Повітряних Сил, буд. 28, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Автушенко Ірина Борисівна

2. Iryna B. Avtushenko

Кваліфікація: д. і. н., професор, 20.02.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3987-4034

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний транспортний університет

Код за ЄДРПОУ: 02070915

Місцезнаходження: вул. М. Омеляновича-Павленка, буд. 1, Київ, 01010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Каляєв Анатолій Олександрович
2. Anatoliy O. Kaliaev

Кваліфікація: д. держ. упр., професор, 25.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5675-187X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Код за ЄДРПОУ: 08410370

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, буд. 32, Львів, 79012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скорич Лілія Василівна
2. Liliya V. Skorych

Кваліфікація: к. і. н., доц., 20.02.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3162-517X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Код за ЄДРПОУ: 08410370

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, буд. 32, Львів, 79012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Куцька Олеся Миколаївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Куцька Олеся Миколаївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Кривизюк Леонід Петрович
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна